

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Austria archiducatus

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

Austriæ Archiducatus.

462

Regio & unde
dicta.

Sic se habet Moravia : sequitur explicanda jam nunc in nostra Methodo *Austria*, olim *Pannonia superior* dicta. *Austriæ* nomen, Wolfgango Lazio teste, recens est : ab *Aultri* ventu flatu, qui ista in regione frequens est : vel a voce Germanica *Oostreich*, quod nomen veteres Franci regnorum suorum limiti posuerunt, ut *Westreich* Occidentali. Atqui Francorum *Oostreich* ad Rhenum situm fuit : dictumque postea *Austrasia*, quo nomine amisso, videntur Pannonii illud sibi tribuisse, ut auctor est idem Lazius lib. 1 cap. 11 Comment. Gent. Aust. Sunt autem *Austriaci* Francorum & Saxonum soboles, qui hunc sibi tractum frustra reluctantibus Hungaris ferro pepererunt. *Austria* habet ad Ortum Hungariam : ad Meridiem Styriæ Montes, qui ab Alpibus perpetui in Hungariam & ultiores regiones protenduntur : ad Occasum Bavariam : & ad Septentrionem Teium fluvium & Moraviam. Aere fruitur leni ac amœno, salubrique ob Euri viciniam quo perflatur. Ager omnis generis Frugum feracissimus, & qui minimo impendio colitur. Vili etiam & strigoso equo Agricola in eo tractu qui Campus Transdanubianus sive Marchianus dicitur, terram arat. Marga, citra quam agri in Bavaria infœcundi, & macri sunt, quid sit, *Austriacis* incognitum est. Vinum omnis regio fert nobilissimum : meracius Germanico, dilutius Hispanico. Idque Moravis, Bohemis, Silesis, vicinisque Bavaris præbet. Crocum insuper generosissimum gignit : Zinziber etiam producit juxta *Häburgum*, ad radicem *Cæcii* montis. Argento abundat, non item Auro : Salem partim domi natum, partim importatum habet. Rlexerunt *Austriæ* aliquandiu Comites *Babenbergenses*, quorum primus *Lupoldus* Marchio *Austriacus* ab *Ottone* 11 Imp. dictus est. Postea *Henricus*, Dux ex Marchione factus a *Friderico* Imperatore. Quæ stirpe deficiente, *Rudolphus Habsburgensis* qui in *Cæsarem* electus fuerat anno *MDCCCLXXX* eam sui juris fecit, Ducatumque voluit appellari. *Fridericus* 11 in Regnum etiam evexit. Hujus regionis insignia olim erant quinque *Alaudæ* aureæ, in coelestino clypeo pictæ : sed *Lupoldus* Marchio hoc nomine v, a rei eventu ab Imperio concessa nova usurpavit insignia, rubro & albo coloribus distincta, quod ita totus suffusus sanguine, in expugnatione *Ptolemaidis* fuisset, cingulo tenus duntaxat (quod album corpus interfecabat) a cruce immunis. Dividitur porro in *Superiorem* & *Inferiorem*, quarum hæc ultra, illa cis *Danubium* sita est. Habet præterea quoque *Styriæ* Ducatum, inter *Danubium*, *Muer* & *Mietz* fluvios extensum, cujus *Incolæ* partim Germanico, partim Sclavonico idiomate utuntur, strumisque pendulis deformes sunt. Habet & Ducatum *Carinthiæ* inter *Muer* & *Dravum* fluvium situm. Item *Carniam* Meridiem versus. Primaria *Austriæ* urbs est *Vienna* ante *Christi* Servatoris *Nativitatem* culta a *Sarmatis* & *Windis*, quibus successerunt *Boii*, *Senones*, aliique quos *Tiberius Nero* in provincie formam redegit : *Vindobona* dicitur in *Itinerario Antonini* : *Ptol. Julio bonam* vocat, uterque ad eam locat x Legionem Germanicam, quam eo loco confedissee multa admodum Monumenta perantiqua, tum intra urbem, tum extra eam testantur. Legioni huic a signo nomen *Alaudæ* fuit : unde etiam videntur prima orta esse *Austriacorum* Marchionum insignia, *Alaudæ* quinque.

Situs.

Cæli temperies.
Soli fertilitas.

Imperium Ma-
jorum.

Urbes.

Dicta

AVSTRIA.

Dicta etiam est *Fabiana*. Otto Frisingensis lib. I Histor. Frid. cap. xxxii. *Dux tunc demum terga hosti dare compellitur, & periculis belli exemptus, in vicinum Opidum Viennis, quod olim a Romanis inhabitatum Fabiana dicebatur, declinavit.* Similiter legas in Historia Severini Episcopi Viennensis. Atque ad hanc adpellationem maxime accedit vulgata & trita apud Adcolas appellatio *Biana*. Idem Lazius *Vindum* a Strabone appellari ait. *Pannoniam Urbem* eam vocat Iornandes: vernacule *Wien*; *Wydne* Sclavonice. Hanc Urbem Turcas *Beiz* vocare ex D. Carolo Rimio quondam apud Zelimum Turcarum Imperatorem Oratore se habere scribit Ortélius. *Wesch* vocat Leunclavius: item *Beiz*. Urbs clarissima, ad Danubium Fluvium sita, Imperatoria sede nobilis: inexpugnabili murorum ambitu, præaltis fossis, aggere & vallo cingitur. Mœnia deinde spissa & sublimia, frequentes Turres, & Propugnacula ad bellum oportuna habet: ut Vienna sit munitissimum adversus Turcarum furorem Propugnaculum & Munimentum. Suburbia maxima sunt & ambitiosa. *Ædes* Civium amplæ, *area* & picturis ornata, structura solida & firma, altæ domorum facies, magnificæque visuntur. *Templa* Sanctis dicata, & amplæ & splendida secto lapide constructa, perlucida sunt, & Columnarum ordinibus admiranda. *Cellæ* vinariæ adeo profundæ sunt & spatiosæ, ut sub terra non minus, quam supra terram ædificiorum esse feratur. *Platearum* solum staturum lapide duro, ut neque plaustrorum rotis facile conteratur. *Annonæ* & potissimum vini incredibilis copia, ita ut ducentos & mille Equos xl dierum vindemia exerceat. Christianam Religionem admisit anno cccclxiv Doctore Severino, qui etiam ii ibi Basilicas exstruxit. Historia hujus Urbis peti potest a Lazio & Ottone Frisingensi. Urbem Fredericus ii ornavit auxitque: ut & sequentes fere omnes Aultriæ Duces. Nobilissimum in ea Gymnasium Artium Scientiarumque constitutum est a *Fridenco* Imperatore: renovatum postea ab *Alberto* Archiduce anno cccccvi. Id postea seditionibus inter studiosos gliscentibus collapsum subversumque est. Viennæ clari fuere *Wolfgangus* Lazius Medicus & Historicus *Ferdinandi* Imperatoris: *Julius* Alexandrinus, *Mathias* Farinator. Fuit & Theologiæ Professor in Academia Viennensi *Iohannes* Haselbach, qui adeo diffuse solebat explicare, quæ auditoribus proposita enarrabat, ut viginti unum annos legens in *Esaiâ* Prophetâ, ad finem primi capitis non pervenerit. Claram urbem fecit obsidio Turcarum anno cccclxxxix fortiter a Civibus tolerata, in qua Turcarum lxxx millia periisse memorantur. Est & in Aultria Superiore *Gmund*, Opidum quidem non ita magnum, quod tamen venustate & elegantia commendatur, situm ad Lacum qui inde appellationem trahens *Gmundanus Lacus*, dicitur, ex quo Aultriæ Flumen *Dravus* oritur. *Gmund* magna & lucrosa est negotiatio *Salis*, quod præstans & acre ex vicinis Montibus effoditur, & *Gmundam* allatum, vasculis (quæ patria lingua, *Kvellen* indigitant) impositum per *Dravum* in *Danubium* transportatur, unde Viennæ & in aliis Aultriæ, Hungariæ, Stiriæ, Carinthiæ vicinisque Civitatibus magno commodo & lucro *Gmundanorum* distrahitur. Urbes præterea & antiquæ & nobiles multæ in Aultria sunt, maxime tamen insignes *Lintzum*, *Seyra*, *Wadenhoffum*, *Melicum*, Castellum antiquitus *Claudionum*: *Cremsum*, *Cetro* Castellum, hodie *Zwiffelmaur*, *Santohippohytus*, *Neuburgum* duplex, alterum a Cœnobio, a frumento alterum dictum

dictum: *Petronella* nunc vicus, magnæ olim urbis, id quod rudera & ruinæ indicant, vestigium: Nova Civitas, *Pruck*, ad ripam *Leythæ* fl. sita, *Hamburgia*. Sunt & aliæ Opida plurima, quæ brevitatis studio prætereo. *Lacus* complures habet, cujusmodi sunt *S. Wolfgangi*, *Ussere*, *Ursee*, *Fillesee*, *Eynsiedersee*. Ac fluminibus irrigatur permultis: horum *Danubius* primum est, olim regionis terminus, nunc eam mediam secans. Reliqua *Lacus* sunt *Athosius*, *Genus*, seu *Onasus*, *Tranus*, *Trannus*, *Erlaphus*, qui ad Cellam templo virginis Matris celebrem, *Flumina* ex Lacu amcenissimo oritur: *Traisius*, *Ypsius*, *Melicus*, *Marchia*, *Teius* qui Moraviam ab Austria dispefcit, *Cam-*
bus vario Piscium genere nobilis, *Leytha*: & in quo scitissimi saporis Cancri, *Suegadis*, & alia. Montibus mul-
 tis attollitur, quorum præcipui sunt *Cecius Mons*, vulgo *Calenberg*, a Danubio ad Dravum fl. extenditur, ejus
 portiones sunt, *Schneberch*, *Semering*, *Kemperg*, *Hertperg*, *Deubisberg*, *Heustperg*, *Plaitz*: *Cognamus Mons*
 hodie *der Hamburgerperg*, a Danubio ad Arabonem trahitur. Silvis hinc inde conspersa est regio quæ Hercy-
 niz quoque portiones sunt ac Lunæ Silvæ: dicunturque hodie *der Freystätter und Königwiserwaldt*. Ad alia
 pergamus. In Vrbe Vienna duodecim quotidie Magistratus jura dant & leges dicunt. Quorum quatuor *Ratio gubern-*
 sunt Ecclesiastici, Patavienfis Episcopi Officialis, Viennensis Episcopi Officialis, Capitulum Cathedralis
 Ecclesiæ, & Vniversitatis Rector. Sunt item quatuor Urbani, & quatuor extra Urbem: ex quibus præcipui
 sunt, quem vocant *Regimentum*, unde omnes Inferioris Austria jura petunt, & quem *Fiscum* sive *Cameram* ap-
 pellant, quo omnes rationes earundem provinciarum referuntur. Reliqui his subjecti sunt, & a quibus ad
 superiores provocatio libellorum fit, Senatus Provinciæ cum suis Marescalcis, Ordinati Provinciæ, Sena-
 tus Urbanus cum suo Consule, Prætorium Urbanum, Telonarii Iudicium, & Mercatorum Prætorium, quod
Handgraviatum vocant, de quibus fufe in sua Vienna differit Wolfgangus Lazius Viennensis. Tertius au-
 tem Circulus Imperii est *Austriacus*, in quo 11 sunt Ordines. In 1 sunt Ecclesiastici, Episcopi *Trident-*
inus (*Trent*) *Brixensis* (*Brixen*) *Goricensis*, *Segoviensis*, *Labachiensis*, *Viennensis*, *Teutsch Ordens Maister*, *Ordens*
Maister in Eschtal. In 11 Principes seculares, Archidux *Austria*, Co. *Schaumberg*, Baro *Wolkenstein*, *D. Senster*,
D. Roggendorff, Co. *Hardeck*. Et præter Principes Imperii invenio in Austria nominari Comitatus *Thurn*,
Gmz, *Ortenburg*, *Perneck*, *Garb*, *Freyhern*, *Landskron*, *Wanberg*, *Hobē*, *Osterwitz*, *Neuberg*, *Guetenbag*, *Teuf-*
senbach, *Mawhofen*, *Awersperg*, *Dorneck*, *Saraw*, *Hartenstein*, *Schwarzeneck*, *Tarnstein*, *Wachauhall*, *Hoffkirchen*,
Eytzing. Dominia item, *Aichelperg*, *Caltenprun*, *Massenperg*, *Stubenperg*, *Hoggenberg*, *Stakrenberg*, *Luechtenstein*,
Losenstein, *Puchaim*, *Luetkurt*, *Porges*, *Schonkerichen*, *Schiffenperg*, *Altenperg*, *Hornstein*, *Seibersdorff*.

N n n

Salzburgen-